

زبان و تفکر

(رشته زبان‌شناسی همگانی)

مهدی باقر پسندی فریبا سهیلی دکتر بهمن زندی

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشگفتار ناشر

کتاب‌های دانشگاه پیام نور حسب مورد و با توجه به شرایط مختلف یک درس در یک یا چند رشته دانشگاهی، به صورت کتاب درسی، متن آزمایشگاهی، فرادرسی، و کمک‌درسی چاپ می‌شوند.

کتاب درسی ثمرهٔ کوشش‌های علمی صاحب اثر است که براساس نیازهای درسی دانشجویان و سرفصل‌های مصوب تهیه و پس از داوری علمی، طراحی آموزشی، و ویرایش علمی در گروه‌های علمی و آموزشی، به چاپ می‌رسد. پس از چاپ ویرایش اول اثر، با نظرخواهی‌ها و داوری علمی مجدد و با دریافت نظرهای اصلاحی و متناسب با پیشرفت علوم و فناوری، صاحب اثر در کتاب تجدیدنظر می‌کند و ویرایش جدید کتاب با اعمال ویرایش زبانی و صوری جدید چاپ می‌شود.

متن آزمایشگاهی (م) راهنمایی است که دانشجویان با استفاده از آن و کمک استاد، کارهای عملی و آزمایشگاهی را انجام می‌دهند.

کتاب‌های فرادرسی (ف) و **کمک‌درسی** (ک) به منظور غنی‌تر کردن منابع درسی دانشگاهی تهیه و بر روی لوح فشرده تکثیر می‌شوند و یا در وبگاه دانشگاه قرار می‌گیرند.

مدیریت تولید محتوا و تجهیزات آموزشی

فهرست

هفت	مقدمه مترجمان
نه	معرفی کتاب
۱	فصل اول. زبان و تفکر
۱	مقدمه
۲	ماهیت زبان
۳	روش‌های بررسی زبان
۵	حل مسئله و تصمیم‌گیری
۶	بررسی حل مسئله و تصمیم‌گیری
۷	خلاصه
۹	فصل دوم. رابطه بین زبان و تفکر
۹	مقدمه
۱۰	فرضیه نسبیت زبان‌شناختی
۲۳	تفکر، تعیین‌کننده زبان
۲۶	برهمبستگی زبان و تفکر
۲۸	خلاصه
۳۱	فصل سوم. ابعاد اجتماعی و فرهنگی زبان
۳۱	مقدمه
۳۲	طبقه اجتماعی
۳۴	پیشینه نژادی
۳۶	جنسیت
۳۹	خلاصه
۴۱	فصل چهارم. فراگیری زبان
۴۱	مقدمه
۴۱	مراحل فراگیری زبان

۴۲	مرحله زبان‌شناختی اولیه
۴۴	مرحله تک کلمه‌ای
۴۵	پیشرفت دستور زبان
۴۹	معانی و کاربردشناسی
۵۱	خلاصه
۵۳	فصل پنجم. تئوری‌های فراگیری زبان
۵۳	مقدمه
۵۴	تئوری‌های محیطی فراگیری زبان
۶۰	تئوری‌های ذاتی فراگیری زبان
۶۴	تئوری‌های برهم کنش اجتماعی در فراگیری زبان
۶۶	خلاصه
۶۹	فصل ششم. حل مسئله
۶۹	مقدمه
۷۰	انواع مسئله
۷۲	روش شکل‌بندی
۷۸	رویکرد پردازش اطلاعات
۸۰	پردازش اطلاعات و بینش (روان‌آگاهی)
۸۲	کاربرد قیاس در حل مسئله
۸۶	حل مسئله در زندگی روزمره
۸۷	خلاصه
۸۹	فصل هفتم. تصمیم‌گیری
۸۹	مقدمه
۹۰	رویکرد آزمون و خطا برای داوری
۹۷	سایر عوامل مؤثر بر داوری‌ها
۱۰۰	ارزیابی روش آزمون و خطا
۱۰۲	تئوری‌های تصمیم‌گیری
۱۰۷	خلاصه
۱۰۹	فصل هشتم. کمک‌های آموزشی
۱۰۹	بهبود مهارت‌های نگارش مقاله
۱۱۰	آزمون عملی ۱
۱۱۴	آزمون عملی ۲
۱۱۷	خلاصه تحقیقات کلیدی
۱۱۷	مقاله ۱
۱۱۹	مقالات ۳ و ۴
۱۲۳	واژه‌نامه
۱۲۶	راه‌حل‌هایی برای مسائل

مقدمه مترجمان

کتاب حاضر، تالیف پرفسور نیک لاند استاد بزرگ روان‌شناسی دانشگاه منچستر انگلیس است که در سال ۲۰۰۳ منتشر شده است. بخشهایی از این کتاب، نخستین بار در کلاسهای دکتری روان‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی، توسط یکی از مترجمان تدریس و با استقبال دانشجویان مواجه شد و انگیزه‌ای شد تا پس از ترجمه، به عنوان یکی از منابع درس "روان‌شناسی زبان" در مقطع کارشناسی ارشد رشته زبان‌شناسی همگانی تدریس شود.

کتاب زبان و تفکر در هشت فصل تدوین شده است:

فصل اول، پس از ارائه تعاریفی از زبان و ماهیت آن، به ارتباط زبان، تفکر و بررسی حل مسئله و تصمیم‌گیریها در زندگی روزمره اشاره می‌کند و پرداختن به جزئیات این موارد را به فصل ششم ارجاع می‌دهد.

در فصل دوم، چهار دیدگاه اصلی درباره ماهیت رابطه بین زبان و تفکر مطرح می‌شود و پس از آن فرضیه‌های شناخته شده و نیز زیر مجموعه‌ها یا نسخه‌های دیگر این فرضیه‌ها به همراه نظریه‌ها و کارهای عملی صاحب‌نظران و نظریه‌پردازان مشهور هر کدام، همچون پیازه، ویگوتسکی و ... ارائه شده است.

فصل سوم به ابعاد اجتماعی و فرهنگی زبان، پیشینه نژادی، جنسیت و روابط هر یک با زبان می‌پردازد. نظریه‌ها و کارهای دانشمندان معروف این حوزه همچون برنشتاین و لابوو مورد نقد و بررسی قرار می‌گیرد.

فصل چهارم به فراگیری زبان و مراحل پیشرفت آن از بدو تولد تا تکامل می‌پردازد. در پایان این فصل، پس از پرداختن به کاربرد کلمه و جمله به کاربردشناسی زبان که همان برقراری ارتباط است، اشاره می‌شود.

فصل پنجم به نظریات روان‌شناختی درباره نحوه فراگیری زبان در کودکان می‌پردازد. تئوریهای این بحث در سه گروه اصلی بیان می‌شود که هر یک با تحقیقات و

نظریه پردازان مربوط و مشهور هر نظریه، همچون اسکینر، چامسکی و برونر بررسی می‌شوند.

فصل ششم به دسته‌بندی انواع مسئله و راه حل مورد نیاز آنها می‌پردازد. مسائل و راه حل آن، از آزمایشگاه تا زندگی حقیقی مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند.

فصل هفتم به تصمیم‌گیری و انواع آن می‌پردازد، این فصل با بررسی تعدادی از موارد تجربی انجام داوری برای اتخاذ تصمیم آغاز می‌شود و سپس به بحث در زمینه نظریه‌های تصمیم‌گیری می‌پردازد.

فصل هشتم به راهکارهای سازمان‌بندی منسجم ارائه مطالب و ارتقا آن می‌پردازد. روشهای بهبود مهارتهای نگارش و پاسخ‌دهی در آزمونها با مثالهای گوناگون از مطالب هفت فصل پیشین به صورت آزمون، ارائه شده است.

در پایان، واژه نامه اصطلاحات و کلمات تخصصی بکار رفته در متن کتاب و نیز حل مسائل مطرح شده در فصول کتاب، آمده است.

دکتر بهمن زندی - فریبا سهیلی - مهدی باقرپسندی

معرفی کتاب

این کتاب، نیاز به دیدگاهی شفاف در مورد سطحی از روان‌شناسی شناختی که زبان و تفکر را در برمی‌گیرد، رفع می‌نماید. نیک لاند^۱ با تمرکز بر تفکر و تصمیم‌گیری، به عنوان هدف اصلی، در جست‌وجوی روابط بین تسلط ما بر زبان و توانایی حل مسئله است..

نیک لاند استاد بزرگ روان‌شناسی در دانشگاه منچستر و نویسنده کتاب *Animal Cognition and Attention and pattern Recognition* «شناخت و توجه در حیوانات و الگوهای تشخیص» در مجموعه کتاب‌های روان‌شناسی، انتشارات راتلج^۲ می‌باشد.

مجموعه روان‌شناسی راتلج

مجموعه کتاب‌های روان‌شناسی راتلج، رویکردی کاملاً جدید درخصوص بررسی مبانی علم روان‌شناسی است که مطابق الگوهای جدید تدریس، تنظیم شده‌اند. هرکدام از کتاب‌های این مجموعه یک موضوع را با جزئیات دقیق آن که در متن کتاب مرجع اصلی مطرح شده در برمی‌گیرد و به استادان و دانشجویان اجازه انتخاب دقیق موضوعی را که متناسب با واحد درسی یا پروژه خاصی می‌باشد خواهد داد.

همچنین کتاب‌هایی (فرادرسی) برای دانش‌پژوهان در جهت تحقیقات در سطوح بالا اعم از دانش‌پژوهان در مؤسسات، کالج‌ها یا دانشگاه‌ها نوشته شده است. این کتاب‌ها به‌خصوص به گونه‌ای طراحی شده که به کمک فنون آموزشی می‌آید، همچون سنجش نمونه برای آزمون‌های تکوینی و مستمر با استفاده از سؤالاتی که راهنمای دانشجویان جهت کسب نمرات بالا می‌باشد.

1. Nick lund
2. Routledge

متون «روانشناسی انتشارات راتلج» برای دانشجویان، جالب و قابل دسترس بوده و شامل ابعاد زیر است:

سنجش عملی با تفاسیر ویژه که نشان می‌دهد چگونه می‌توان به مدارج بالای علمی دست یافت.

خلاصه فصل که به مرور مطالب هر فصل کمک می‌کند.

امتحانات مستمر و دوره‌ای.

واژه‌نامه لغات کلیدی.

خلاصه تحقیقات کلیدی.

ارائه چشم‌انداز آینده برای تشویق دانشجویان به تداوم مطالعات و تحقیقات.

ارجاع به سایر کتاب‌های این مجموعه

برای کسب اطلاعات بیشتر درباره متون روان‌شناسی انتشارات راتلج به پایگاه اینترنتی www.a-levelpsychology.co.uk مراجعه کنید.

کتاب‌های دیگر از این مجموعه:

بیماریهای روانی	Andy Bell
مناظراتی در روان‌شناسی	John. D Striling and Janathan S.E.Hellewell
روش‌های درمانی در روان‌شناسی	Kevin Wren
تأثیرات اجتماعی	Susan Cave
روابط میان فردی	طبقه‌بندی و تشخیص روان‌شناسی نابهنجار
Diana Dwyer.	Susan Cave
درک اجتماعی	عملکردهای قشر مغز
Donald C. Pennington	John stirling
تعیین رفتار جانوران	اصول فیزیولوژیک رفتار «پروسه‌های هورمونی»
JoAnne Cartwright	Kevin Silber
بروز تکاملی رفتار انسان	آگاهی: ریتم‌های زیستی، خواب و رویا دیدن
John Cartwright	Evie Bentley
درک و شناخت در جانوران	حافظه و فراموشی
Nick lund	John Henderson
روان‌شناسی ورزشی	درک و استنباط: نظریه رشد و سازمان‌بندی
Matt Jarvis	Paul Rookes and Jane Willson
روان‌شناسی سلامت	توجه و تشخیص
Anthony Curtis	Nick lund
روان‌شناسی و کار	روان‌شناسی رشد

Christine Hodson

روانشناسی و تحصیلات

Susan Bentham

روانشناسی و جنایت

David Putwain and Aidan Sammons

AQA(A) آزمون موفقیت در روانشناسی

PaulHumphreys

جامعه‌پذیری اولیه: جامعه‌پذیری و دلبستگی

Cara Flanagan

پیشرفت اجتماعی و شخصیتی

Lina Abbott

مباحثی در روانشناسی

Philip Banyard

قواعد اخلاقی و دستورالعمل‌ها در روانشناسی

Cara Flanagan and Philip Banyard

روش تحقیق و گردآوری داده‌ها در روانشناسی

Ann Searle

رهافت‌های نظری در روانشناسی

Matt Jarvis

فصل اول

زبان و تفکر

مقدمه

این کتاب، زبان و تفکر، یکی از مجموعه‌های روان‌شناسی انتشارات راتلج است که درباره‌ی روان‌شناسی ادراکی بحث می‌کند. چندین روش برای توصیف روان‌شناسی ادراکی وجود دارد اما سلسو^۱ (۱۹۹۸)، آن را به صورت «بررسی علمی مغز اندیشمند» تعریف می‌نماید. از این رو روان‌شناسی ادراکی انواع گسترده‌ای از حوزه‌ی تحقیقات، شامل درک، توجه، حافظه، زبان و تفکر را دربر می‌گیرد. زبان و تفکر مرکز تمام فعالیت‌های بشری است، زیرا واسطه‌ی زندگی فکری و اجتماعی ما هستند. زبان هم در برقراری ارتباط با دیگران به کار می‌رود و هم نمایشگر افکار درونی ماست، یا آنگونه که هارلی^۲ (۲۰۰۱) بیان می‌کند: زبان به صورت‌های مختلف فعالیت‌های اجتماعی و ادراکی ما را تعیین می‌کند و تصور چگونگی زندگی بدون آن مشکل خواهد بود. برخی، توانایی کاربرد زبان و تفکر منطقی را به عنوان ویژگی‌های منحصر به فرد انسان دانسته و معتقدند که این توانایی‌ها انسان را از سایر جانداران متمایز می‌سازد. به عنوان مثال «هارلی» (۲۰۰۱) از زبان به این صورت یاد می‌کند «بخشی ضروری از چیزی است که مفهوم بشر را در بر می‌گیرد و به صورت جزئی از مجموعه‌ای است که متمایزکننده‌ی ما از سایر جانداران است.» گارنهام و اُک‌هیل^۳ (۱۹۹۴)، نیز آن را به صورت

1. Solso

2. Harley

3. Garnham and Oakhill

مشابه تعریف فوق بیان می‌کنند: ماهیت و پیچیدگی مراحل تفکر، ما انسان‌ها را از سایر جانداران متمایز می‌کند. بنابراین، این کتاب بر مباحثی تکیه می‌کند که مرکز توجه روان‌شناسی ادراکی است که احتمالاً اساس نوع بشر قرار می‌گیرد.

ماهیت زبان

زبان انسان مهارتی پیچیده است که در یک تعریف ساده نمی‌گنجد. به علاوه شامل صورت‌های مختلفی می‌شود و به صورت گفتار، نوشتار و علائم بکار می‌رود. روشی که پیچیدگی زبان را دربر می‌گیرد شناسایی طیفی از ویژگی‌هاست که ابعاد ضروری آن را توصیف می‌کند. به عنوان مثال «هاکت»^۱ (۱۹۶۰) ویژگی‌های ۱۶ گانه‌ای را توصیف می‌کند که معتقد است برای زبان بشری ضرورت دارد. تعدادی از خصوصیات مهم‌تر عبارت‌اند از جابجایی، قراردادی، معناشناسی و زیایی:

جابجایی، توانایی کاربرد زبان برای توصیف اشیاء جابجا شده در مکان و زمان را شامل می‌شود. (به عنوان مثال شما می‌توانید درباره‌ی حوادثی که دیروز در دانمارک روی داده صحبت نمایید).

قراردادی بودن به ماهیت نمادین و سمبولیک زبان اشاره می‌کند، اصوات، علائم یا نشانه‌هایی که ما برای اظهار ایده‌ها و مطالب، برحسب قرارداد بکار می‌بریم. (به عنوان مثال کلمه «سگ» صدایی مانند یک سگ ندارد یا زمانی که نوشته می‌شود به شکل یک سگ نیست بلکه این کلمه نمایانگر یک سگ است).

معنایی را که برای علائم قراردادی تعیین می‌کنیم، معناشناسی است. کلمات، معنی را در بر می‌گیرند تا افکار را بین افراد منتقل کنند.

زیایی توصیف‌کننده‌ی خلاقیت زبان است. ما می‌توانیم تعداد کثیری از جملات بدیع را خلق و درک نماییم زیرا قادریم با کاربرد قوانینی کلمات را ترکیب و تجزیه کنیم. حتی یک ترکیب عجیب و نامأنوس از کلماتی که قبلاً آنها را نشنیده‌ایم، اگر به صورت یک جمله درآید قابل فهم می‌باشد. عبارت «مورچه خوار بتدریج بوته هندوانه را خم کرد» عجیب و غریب است. اما اگر از شما پرسیم که مورچه‌خوار چه کارکرد می‌تواند جواب دهید.

تعدادی عناصر برای زبان وجود دارد که هریک به تنهایی زمینه‌ای را برای تحقیق فراهم می‌کند. برای مثال، آواشناسی عبارت از بررسی اصوات بکار رفته در گفتار و روش ترکیب این اصوات با یکدیگر است. واژه‌شناسی یا صرف با ساختار کلمات سروکار دارد. زیرا کلمات از یک یا چند واحد کوچکتر به نام تک‌واژ تشکیل شده‌اند. معناشناسی عبارت است از بررسی معانی کلمات یا ترکیبی از کلمات. از طرف دیگر علم نحو به قوانینی اشاره دارد که چگونگی ترکیب کلمات و عبارات با یکدیگر را در برمی‌گیرد. نحو تعیین می‌کند که آیا ترکیب کلمات، مطابق دستور زبان می‌باشند یا خیر. در نهایت، کاربردشناسی شامل مطالعه کاربرد زبان در روابط است. از میان این موارد، کاربردشناسی، در مکالمات، بیشتر از معناشناسی و علم نحو استفاده می‌شود زیرا در مکالمه نیاز به صحبت کردن صحیح و پاسخ به فرد دیگر مدنظر است. کاربردشناسی، به بررسی کاربرد زبان در روابط اجتماعی می‌پردازد. نظریه‌های مختلفی درباره‌ی فراگیری زبان وجود دارد که به تمرکز بر اجزای مختلف زبان با تکیه بر نحو‌گرایش دارند و سایر نظریه‌ها بر کاربردشناسی تأکید می‌نمایند.

زبان تأثیر بسزایی بر زندگی ما دارد و طیف گسترده‌ای از حوزه‌های اصلی مانند سخن گفتن، خواندن، نوشتن و غیره را پوشش می‌دهد. بررسی تمام جوانب و ابعاد زبان از حوزه این کتاب فراتر است. تمرکز کتاب حاضر بر ابعاد ویژه‌ای از زبان است و از آنجا که زبان و تفکر کاملاً وابسته به یکدیگرند، در اینجا بر رابطه بین این دو تأکید می‌شود (فصل دوم).

از آنجا که بنظر می‌رسد زبان تأثیراتی بر درک ما از دیگران داشته باشد، ابعاد اجتماعی و فرهنگی زبان را نیز مدنظر قرار خواهیم داد (فصل سوم). تأکید نهایی ما بر رشد و توسعه زبان با بررسی مراحل و روند فراگیری زبان (فصل چهارم) پیش از بحث در مورد نظریه‌هایی راجع به فراگیری زبان می‌باشد (فصل پنجم).

روش‌های بررسی زبان

پیچیدگی زبان منجر به طیف گسترده‌ای از روش‌ها جهت کاربرد در بررسی آن گشته است. بررسی رابطه بین زبان و تفکر غالباً با کاربرد تحقیقات میان فرهنگی زبان‌ها صورت گرفته است. این تحقیقات هم تفاوت در نحو (دستور زبان‌ها) و هم تعداد کلمات بکار رفته برای اشاره به موضوعات یا موقعیت‌ها در کشورها فرهنگ‌های مختلف را در برمی‌گیرد. هم چنین، این مطالعات ممکن است دشوار و مبهم باشد زیرا

ترجمه مستقیم از یک زبان به زبان دیگر ممکن نیست. روش دیگر، بررسی نحوه کاربرد زبان توسط کودکان در مراحل مختلف رشد شناختی و ادراکی است که به جهت اثبات رابطه بین رشد ادراک و زبان صورت می‌گیرد. ابعاد اجتماعی و فرهنگی زبان نیز شامل مقایسه بین گروه‌ها می‌باشد. این مقایسه‌ها را می‌توان به منظور بررسی تأثیر تفاوت‌های زبان شناختی بین گروه‌ها بر نحوه تفکر آنها بکار برد.

رشد و توسعه زبان به دو روش اصلی مطالعه می‌گردد: مشاهده طبیعی یا از طریق آزمون‌های سازمان یافته رسمی تر (اونز^۱ ۲۰۰۱).

مشاهده طبیعی شامل جمع‌آوری نمونه‌هایی از صحبت‌های کودکان در مکان‌های معمول مانند خانه یا مدرسه می‌باشد. این داده‌ها را می‌توان به روش‌های مختلفی جمع‌آوری کرد (نوارکاست، نوار ویدیویی، یادداشت‌های والدین و سایر موارد) و می‌تواند به دو شیوه باشد: سازمان نیافته (زمانی که محقق به سادگی مکالمات با کودک را یادداشت می‌کند) یا سازمان یافته‌تر (زمانی که محقق سعی کند کودک را به صحبت درباره یک موضوع ترغیب نماید). مزیت آشکار روش مشاهده طبیعی آن است که تصویری از سخن گفتن طبیعی یک کودک بدست می‌دهد که ممکن است در یک تحقیق رسمی‌تر، حاصل نشود. همچنین، گرچه این روش یک تصویر معمول از نحوه صحبت کردن ایجاد می‌کند، ممکن است زبانی را که نامعقول و گه‌گاهی موجود است از دست بدهد. به علاوه رفتار کودک ممکن است تواتر زبانی را منعکس ننماید. روش‌های رسمی‌تر مانند آزمون‌های سازمان یافته یا آزمایشاتی که به محقق اجازه جمع‌آوری اطلاعاتی را می‌دهد که ممکن است از مشاهدات طبیعی حاصل نگردد. برای نمونه، مشکل است که درک کودک از زبان را در مشاهدات طبیعی ارزیابی نماییم. اما این کار با استفاده از آزمون‌های سازمان یافته، نسبتاً آسان است. همچنین، این تست‌ها، محقق را قادر به بررسی صورتهایی از سخن می‌کند که غالباً پیش نمی‌آید. (مانند جملات مجهول). از طرفی، این فنون (سازمان یافته) چگونگی کاربرد زبان توسط کودک را در هر روز نشان نداده و ممکن است بیشتر کاربرد زبان کودکان در آزمون‌ها را منعکس کند تا زبان معمولی کودک را. سنجش دیگری که در بررسی پیشرفت زبان بکار می‌رود «میانگین طول بیان یا *MLU*»^۲ می‌باشد. این روش شامل سنجش میانگین تعداد کلمات در یک جمله است که یک کودک آنها را بکار می‌برد و معمولاً با شمارش تعداد کلمات بکار رفته در ۱۰۰

1. Owens

2. Mean Length of Utterance

جمله و تقسیم آن بر ۱۰۰ محاسبه می‌گردد. Mlu ، میزان پیچیدگی بیان کودکان را می‌سنجد. این نکته حائز اهمیت است که درک کودکان از زبان یا میزان درک مطلب توسط کودکان، ضرورتاً در گفتار آنها منعکس (تولید) نمی‌شود. در مراحل اولیه فراگیری زبان، درک و فهم، معمولاً مقدم بر تولید است.

حل مسئله و تصمیم‌گیری

فکر کردن، پروسه‌ای پیچیده است که بر هر بعد از زندگی ما تأثیر می‌گذارد. با وجود این، به این موضوع اهمیت لازم را نمی‌دهیم. فکر کردن، طیف‌گسترده‌ای از فعالیت‌ها را در برمی‌گیرد و تعریف آن مشکل است. اما سلسو (۱۹۹۸) آن را بدین صورت تعریف می‌کند: پروسه‌ای که از طریق آن تصویر ذهنی جدیدی در طی دگرگونی اطلاعات بوسیله واکنش پیچیده خصوصیات فکری، داوری، خیال‌پردازی، استدلال، تصور و حل مسئله، شکل می‌گیرد. او بیان می‌کند که سه نظریه اصلی درباره تفکر وجود دارد: اول آنکه، تفکر عبارت است از شناخت، به عبارت دیگر تفکر شامل پردازش درونی و اطلاعات است. ثانیاً، تفکر عبارت است از دستکاری علم و دانش. و در نهایت، تفکر به سوی حل مسائل هدایت می‌شود. هم‌چنین «ایسینک و کیان»^۱ (۲۰۰۰) اظهار می‌دارند که تفکر می‌تواند دچار تغییر شود و آن زمانی است که از وضعیت غیرمستقیم و مبهم (مثل خیال‌پردازی) به حالت مستقیم و واضح (حل یک معادله ریاضی) در می‌آید. این کتاب تأکید زیادی بر پروسه‌های تفکر دارد که شامل تفکر هدایت شده به سمت هدف و یا اندیشیدن برای حل مسئله و تصمیم‌گیری می‌باشد.

حل مسئله وجه مشترک تمام ابعاد زندگی ماست. مسائل و مشکلات، در کار، روابط اجتماعی و سایر موارد پیش می‌آید. زمانی مسئله بوجود می‌آید که ما هدفی داریم اما راه رسیدن به آن هدف را نمی‌دانیم. برای مثال، ممکن است بخواهید با دوستی که تلفن همراه خود را گم کرده است تماس بگیرید در اینجا هدف مشخص است اما راه روشنی برای دستیابی به هدف وجود ندارد. حل مسئله در فصل ششم مطرح می‌گردد. اتخاذ تصمیم با تکیه بر قضاوت و داوری بیان گردیده و شامل ارزیابی و انتخاب تعدادی از گزینه‌ها می‌باشد. مثلاً، شما می‌خواهید تصمیم بگیرید که تعطیلات کوتاهی در یک مکان گران قیمت بگذرانید یا

تعطیلات طولانی را در یک مکان ارزانتر. به مبحث تصمیم‌گیری در فصل هفتم پرداخته خواهد شد.

«ایسینگ و کیان» اظهار داشتند که جدا کردن حل مسئله و تصمیم‌گیری به روش تحقیقی درباره افکاری اشاره می‌کند که به صورت تاریخی توسعه یافته و با بررسی افکار روزمره متفاوت است (چون اغلب تصمیماتی که می‌گیریم درباره مسائل زندگی ما هستند). هرچند، جداسازی حل مسئله و تصمیم‌گیری، فقط به عنوان یک وجه تمایز مفید برای بررسی مطالب کتاب بکار می‌رود.

بررسی حل مسئله و تصمیم‌گیری

بررسی حل مسئله و تصمیم‌گیری از یک منظر، نسبتاً صریح و مشخص است. محققان می‌توانند متغیرهای چندگانه مانند رهنمودهای ارائه شده، نوع مسئله و سایر موارد را بررسی کرده و واکنشهای شرکت‌کنندگان همچون سرعت حل مسئله را ثبت نمایند.

هرچند که، (رابرتسن^۱، ۲۰۰۱)، اغلب محققان به آنچه بین ارائه مسئله و پاسخ رخ می‌دهد علاقمندند. به عبارت دیگر آنها به پروسه‌های تفکر که منجر به پاسخ می‌شود گرایش دارند و این موضوع می‌تواند تنها از بررسی رفتار فرد استنباط شود. این پرسش که فعالیت‌های مغزی چگونه باید بررسی شود، مانند حل مسئله و تصمیم‌گیری، روان‌شناسان را در سراسر تاریخ روان‌شناسی دچار مشکل کرده و آنها را در میان تردیدها و ابهامات درباره موضوعات مورد بحث در روان‌شناسی قرار داده است. در روان‌شناسی اولیه و ابتدایی، زندگی فکری به طور گسترده بررسی شده و شامل روش‌های درون‌نگری بوده است. به عبارت دیگر روش‌هایی که در آن شرکت‌کننده در تحقیق، سعی در توضیح افکار خود داشت. این روش با پیدایش رفتارگرایی تغییر کرد به طوریکه فرضیه‌ها برپایه بررسی رفتار و بررسی فعالیت فکری به صورت غیرعلمی بود. (زیرا قابل مشاهده نبود). با پیدایش روان‌شناسی شناختی و ادراکی، گرایش به فعالیت‌های فکری دوباره شکل گرفت. روان‌شناسی ادراکی بر چگونگی پیدایش رفتار از طریق فعالیت‌های فکری تأکید دارد. همانگونه که قبلاً ذکر شده "سلسو" روان‌شناسی ادراکی را به صورت "بررسی علمی مغز اندیشمند" تعریف می‌کند. در اینجا

مسئله‌ای پیش می‌آید و آن این است که چگونه می‌توان چیزی را که قابل مشاهده نیست به صورت علمی بررسی و مطالعه نمود؟

"گازنهام و اُکھیل" دو روش اصلی مطالعه پروسه‌های تفکر را که شامل حل مسئله و تصمیم‌گیری است توضیح می‌دهند. آنالیز قرار داد (پروتکل) و شبیه‌سازی کامپیوتری.

آنالیز پروتکل

شامل درخواست از شرکت‌کنندگان برای فکر کردن با صدای بلند در زمان حل مسئله یا تصمیم‌گیری می‌باشد. این گزارش‌های کلامی یا پروتکل‌ها، سپس قابل آنالیز و بررسی برای کسب اطلاعاتی در زمینه پروسه‌های درگیر می‌باشد. فرضیه اصلی درباره روش ادراک آن است که بشر مانند کامپیوتر، باید اطلاعات را پردازش کند. اغلب این پردازش اطلاعات قابل دستیابی نمی‌باشد زیرا ما از آن آگاه نیستیم. هرچند که، نتایج این پروسه‌ها قابل دستیابی بوده و کلمات و تصاویری از حافظه فعال ما را شکل می‌دهند و این چیزی است که آنالیز پروتکل بیان می‌کند (رابرتسن، ۲۰۰۱). روش دوم برای بررسی پروسه‌هایی که در حل مسئله و تصمیم‌گیری دخیلند استفاده از شبیه‌سازی کامپیوتری است. برنامه‌های کامپیوتری وجود دارد که برای شبیه‌سازی حل مسئله انسان طراحی شده‌اند. این برنامه‌ها براساس روش پردازش اطلاعات و این ایده که حل مسائل و تصمیم‌گیری‌ها در طی مراحل انجام می‌گیرد، طراحی شده است. مدل‌های کامپیوتری برای شبیه‌سازی پروسه‌ها در هریک از این مراحل طراحی شده و اگر این برنامه‌ها به طور موفقیت‌آمیز عمل کنند، پذیرفته می‌شود که افراد بشر نیز از یک توالی مشابه پروسه‌ها استفاده می‌کنند.

خلاصه

زبان و تفکر محور مطالعات روان‌شناسی شناختی بوده و عده‌ای استدلال می‌کنند که زبان و تفکر ابعاد معلوم و آشکار بشریت را تشکیل می‌دهند. زبان یک مهارت پیچیده است که به افراد اجازه می‌دهد که تعداد بسیار زیادی از پیام‌ها را با استفاده از علائم قراردادی ارسال کنند. افراد می‌توانند از زبان برای توصیف اشیایی استفاده کنند که در آن مکان یا زمان وجود ندارند. زبان در سطوح مختلفی قابل بررسی است که شامل

اصوات (آواشناسی) ساختار کلمات (علم صرف)، معانی لغات (معناشناسی)، قوانین ترکیب کلمات (علم نحو) و روش کاربرد زبان در موقعیت‌های اجتماعی (کاربرد شناسی) می‌باشد.

زبان به روش‌های مختلفی مورد بررسی قرار می‌گیرد که بستگی به فرضیات تحقیق دارد و شامل تحقیقات میان فرهنگی، مشاهدات طبیعی - شناختی و تست‌های سازمان یافته است. حل مسئله و تصمیم‌گیری دو وجه مهم تفکر می‌باشند. زمانی مسائل برای هر فرد پیش می‌آید که نحوه رسیدن به هدف خود را نداند. تصمیم‌گیری شامل داوری درباره گزینه‌ها و انتخاب یکی از آنهاست. حل مسئله و تصمیم‌گیری را می‌توان با بررسی اطلاعات ارائه شده توسط شرکت‌کنندگان در تحقیق و سنجش ابعاد مختلف پاسخ‌های آنها بررسی نمود. پروسه‌های ادراکی که منجر به حل مسئله و اتخاذ تصمیم می‌شوند از طریق روش‌های آنالیز پروتکل و مدلسازی کامپیوتری مورد بررسی قرار می‌گیرند. آنالیز پروتکل شامل بررسی گزارشات کلامی شرکت‌کنندگان در تحقیق می‌باشد که از آنها خواسته شده نظر خود را درباره موضوعی ارائه کنند. مدلسازی کامپیوتری عبارت است از کاربرد برنامه‌های کامپیوتری برای شبیه‌سازی حل مسئله و تصمیم‌گیری انسان. روش‌های مذکور برای بررسی ماهیت و توالی پروسه‌های درگیر در این مسائل بکار گرفته می‌شوند.

منابع برای کسب اطلاعات بیشتر

* «گارنهام و اُکھیل» (۱۹۹۴) تفکر و استدلال، آکسفورد: بلیک ول. این یک کتاب پیشرفته حاوی بخشهای جالبی درباره زبان و تفکر، حل مسئله و تصمیم‌گیری می‌باشد.

* «هارلی» (۲۰۰۱). روان‌شناسی زبان: از داده‌ها تا نظریه. (ویرایش دوم). هوو، انتشارات روان‌شناسی، این کتاب نیز یک منبع پیشرفته است و تمام ابعاد زبان را به روشی جالب و روشن مطرح می‌نماید.

فصل دوم

رابطه بین زبان و تفکر

مقدمه

یکی از ابعادى که جوامع بشرى را از جوامع جانورى متمایز مى کند کاربرد زبان است. زبان بخش حیاتی از هر فرهنگ بشرى بوده و ابزار اجتماعى قدرتمندى را شکل مى دهد که ما در سنین کودكى بر آن تسلط پیدا مى کنیم. بعد دیگر وجود انسان، توانایى ما برای حل مسائل پیچیده یا جزئى و کوچک است. اگرچه تعدادى از حیوانات نیز قادر به حل مسائل ساده مى باشند، اما این مسائل شامل مواردى همچون اکتشافات فضایی یا حتى طراحی یک تجربه و رفتار روان شناختى نمى گردد. قرن ها، این پرسش برای فیلسوفان مطرح بوده که آیا این دو نوع توانایی به یکدیگر مربوطند و اگر چنین است ماهیت رابطه بین زبان و تفکر چیست. در آغاز قرن اخیر، روان شناسان وارد این مبحث شده اند و این موضوعى است که در حال حاضر تحقیقات فراوانى را به خود اختصاص داده است.

عامل دیگر در مطالعه زبان و تفکر، نقش فرهنگ است. زمانى که ما زبان کشور دیگرى را بررسی مى نماییم، درمى یابیم که نه تنها لغات و دستور زبان آن متفاوت است بلکه آداب و رسوم نیز تفاوت دارد. حتى ایده های آن فرهنگ و نحوه برخورد با زندگى مى تواند متفاوت باشد. اگر مردم به زبان های مختلف صحبت مى کنند، آداب و رسوم و ایده های مختلفى دارند. این سؤال پیش مى آید که آیا زبان های مختلف منجر به روش های مختلف برای اندیشیدن مى گردد؟

اگرچه بحث‌هایی در مورد وجود و نقش زبان در تفکر موجود است، اما بنظر می‌رسد که اندیشیدن افراد بزرگسال شامل واژگان و زبان می‌باشد (کاروترز^۱، ۱۹۹۶). بعلاوه ما نمی‌توانیم بدون استفاده از فکر و اندیشه درباره آنچه می‌خواهیم بگوئیم، از زبان استفاده کنیم. بنابراین، حداقل در مورد بزرگسالان، بنظر می‌رسد که زبان و تفکر کاملاً به یکدیگر گره خورده‌اند. چهار دیدگاه اصلی درباره ماهیت رابطه بین زبان و تفکر عبارت‌اند از:

۱. زبانی که ما با آن سخن می‌گوییم تعیین کننده یا تأثیرگذار بر روش اندیشیدن ماست.

۲. روش تفکر ما تعیین کننده کاربرد زبان است.

۳. زبان و تفکر از یکدیگر مستقل‌اند، اما بتدریج از دوران کودکی به یکدیگر وابسته می‌شوند.

۴. زبان و تفکر مستقل از یکدیگرند.

اولین دیدگاه، عنوان فرضیه نسبیت زبان‌شناختی را به خود می‌گیرد و توسط ورف مطرح شده است. دیدگاه دوم توسط پیازه و سومین دیدگاه توسط ویگوتسکی بیان گردیده است. این سه دیدگاه درباره رابطه زبان و تفکر در این فصل مورد بحث قرار می‌گیرند. دیدگاه چهارم توسط چامسکی ارائه شده و در فصل پنجم به آن پرداخته می‌شود.

فرضیه نسبیت زبان‌شناختی

فرضیه نسبیت زبان‌شناختی (LRH)^۲ مطرح می‌کند که زبان بر روش شناخت، درک و تفکر افراد درباره دنیا اثر می‌گذارد. این فرضیه بر تفاوت واژگان و دستور زبان بین زبان‌های مختلف تأکید می‌نماید و مطرح می‌کند که گویندگان یک زبان خاص، به روش خاص آن زبان، در مورد جهان فکر می‌کنند، دریافت می‌کنند و یادآوری می‌نمایند. بنابراین، کاربران زبان‌های مختلف تمایل به برداشت متفاوتی از دنیا دارند. این تئوری غالباً حاصل کار زبان‌شناسی به نام «سپر» می‌باشد که زبان انگلیسی را با

1. Carruthers

2. Linguistic Relativity Hypothesis